

Захар ДУБОВИЙ,

orcid.org/0000-0002-5989-7946

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри вокально-хорової підготовки

Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет

імені К.Д. Ушинського»

(Одеса, Україна) *t.mishenina@gmail.com*

ВИКОНАВСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ ЯК МИСТЕЦТВО ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

Публікацію присвячено розкриттю поняття «виконавська майстерність» здобувачів вищої музичної освіти з позиції вміння через словесну дію, співучу вимову відтворювати естетику звуку.

Вироблення виконавської майстерності апелює насамперед до оволодіння майбутніми фахівцями технікою володіння голосом (на рівні модуляції, темпу, інтонаційного малюнку, звуковидобування, відповідна вокально-технічна база, дихання). Вагомим є засвоєння знань про акустичні й артикуляційні характеристики звукової системи, оскільки досягнення правильності, точності, чистоти (орфоепічної) і виразності мовлення є базисом у формуванні професійних умінь співучої вимови.

Обґрунтовано методичну доцільність опрацювання художніх текстів, текстів українських народних пісень, що репрезентують асонансні / алітераційні поєднання. Мистецтво інтерпретації твору у декламуванні або музичному виконанні полягає в умінні здійснювати лінгвістичний і літературознавчий аналіз тексту, що дозволить відтворити образ через наскрізну словесно-музикальну дію. Мелодику у співучому виконанні народної пісні розглядають через поняття розміру (хорею та ямбу), віршованій аналіз тексту формує уявлення про метро-ритмічну будову українського фольклору, тенденцію до типової квадратності українських пісень і варіативність як особливість.

З огляду на те, що виразне читання тексту орієнтоване на виробленні техніки мовлення, декодування засобів логіко-емоційної виразності читання (мовні такти, логічні і психологічні паузи, мелодика та її видозміни, темп, наголошені слова і їх функційний потенціал у творенні художнього / художньо-музичного образу), художнє читання по тлумачено на рівні мистецтва словесної дії, вміння акторського перетворення, вияву артистизму. Вправи, побудовані на дихальних ритмах, дозволяють здійснити перехід від виразного читання художніх творів до співучої вимови.

Окреслені шляхи вироблення виконавської майстерності через систему вправ, які ґрунтовані на виробленні культури співучої вимови (на основі вокальної орфоєпії, інтонаційної виразності), дозволяють мистецьке опрацювання аксіологічного ладо-гармонічного ресурсу українського пісенного фонду.

Ключові слова: музичне мистецтво, здобувачі вищої музичної освіти, музично-виконавська підготовка, виконавська майстерність, виразне читання, співуча вимова, вокальна орфоєпія.

Zakhar DUBOVIY,

orcid.org/0000-0002-5989-7946

Candidate of Pedagogic Sciences,

Associate Professor at the Department of Vocal and Choral Training,

South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky

(Odessa, Ukraine) *t.mishenina@gmail.com*

PERFORMING SKILLS OF HIGHER MUSIC EDUCATION STUDENTS AS THE ART OF INTERPRETATION

The publication is dedicated to revealing the concept of “performing skills” of students of higher musical education from the perspective of the ability to reproduce the aesthetics of sound through verbal action and singing pronunciation.

The development of performing skills primarily calls for future specialists to master the technique of voice control (at the level of modulation, tempo, intonation pattern, sound production, appropriate vocal-technical base, breathing). The acquisition of knowledge about the acoustic and articulatory characteristics of the sound system is important, since achieving correctness, accuracy, purity (orthoepic) and expressiveness of speech is the basis for the formation of professional singing pronunciation skills.

The methodological expediency of studying literary texts, texts of Ukrainian folk songs, which represent assonance/alliteration combinations, is substantiated. The art of interpreting a work in recitation or musical performance consists in the ability to carry out linguistic and literary analysis of the text, which will allow recreating the image through a thorough verbal and musical action. Melody in the singing performance of a folk song is considered through the concept

of meter (chorea and iambic pentameter), poetic analysis of the text forms an idea of the metro-rhythmic structure of Ukrainian folklore, the tendency towards the typical squareness of Ukrainian songs, and variability as a feature.

Given that expressive reading of the text is focused on developing speech techniques, decoding the means of logical and emotional expressiveness of reading (speech beats, logical and psychological pauses, melody and its variations, tempo, stressed words and their functional potential in creating an artistic / artistic and musical image), artistic reading is interpreted at the level of the art of verbal action, the skill of acting transformation, and the manifestation of artistry. Exercises built on respiratory rhythms allow you to make the transition from expressive reading of works of art to singing pronunciation.

The outlined ways of developing performing skills through a system of exercises based on developing a culture of singing pronunciation (based on vocal orthoepy, intonation expressiveness) allow for the artistic elaboration of the axiological melodic and harmonic resource of the Ukrainian song fund.

Key words: *musical art, students of higher musical education, musical and performing training, performing skills, expressive reading, singing pronunciation, vocal orthoepy.*

Постановка проблеми. Досконале володіння технікою мовлення у змісті фахової підготовки здобувачів вищої музичної освіти визначає подальший поступ у виразному читанні, демонстрації точності у вимові, виразності, правильності. Поняття орфоепії у вимові звуків відповідно до їх акустичних властивостей визначає розуміння досконалого мовлення, декламування через вміння управляти диханням у процесі мовлення, моделювати силу і висоту голосу, демонструвати вправність у варіюванні мелодики і темпу. Мистецтво музичного виконання апелює до вокальної орфоепії, довершеності у звуковидобуванні, вміння інтерпретувати художньо-музичний образ через естетику звуку, інтонаційний малюнок, емоційне підкреслення наголошеного логічного слова у музичній фразі. Відповідно, виконавська майстерність є інтегральною якістю, що поєднує вправність у герменевтиці тексту твору літературного мистецтва, музичної тканини. Використання українського пісенного фонду у змісті музично-виконавської, вокально-хормейстерської підготовки сприяє не лише формуванню естетичного смаку, але також виробленню виконавської майстерності через мистецьку традицію українського фольклору.

Аналіз досліджень. Основи теорії виразного читання і культури мовлення, сутності комунікативно-стилістичних ознак досконалого мовлення (Бондар, 2006 : 20–23; Климова, 2007 : 86–104) визначають техніку мовлення у взаємозв'язку з акустичними параметрами звуків мовної системи, орфоепічними нормами вимови, окреслюють естетику словесної дії у декламації.

Вокальне опрацювання звукової системи має базою правильне мовлення, релятивну артикуляцію у звуковидобуванні, дотримання інтонаційного малюнка, узаємозв'язок логіко-емоційної виразності співучої вимови із мелодикою й мовними тактами у музичній фразі (В. Антонюк, Б. Базиликот, М. Сливоцький, Г. Стасько).

Розвідки, присвячені витлумаченню виконавської майстерності здобувачів вищої музичної освіти, актуалізують її інтегративний характер, зумовлений поєднанням художньо-музичного і герметично-творчого складників (Н. Анненкова, Т. Потапчук, Н. Фоломєєва).

Мета статті, завдання. Мета публікації полягає в розкритті змісту виконавської майстерності здобувачів вищої музично-педагогічної освіти.

Завдання дослідження:

– розкрити поняття «виконавська майстерність фахівця з музичного мистецтва» у сучасній науковій літературі;

– окреслити шляхи вироблення виконавської майстерності через систему вправ, які ґрунтовані на виробленні культури співучої вимови (на основі вокальної орфоепії, інтонаційної виразності), опрацювання аксіологічного ладо-гармонічного ресурсу українського пісенного фонду.

У висвітленні питання застосовували аналітичний метод задля застосування понятійного апарату у розкритті понять виконавська майстерність, виразне і художнє читання, мистецтво інтерпретації художнього / художньо-музичного твору. Метод порівняння уможливив простеження художніх засобів творів літературного й музичного мистецтв. Описовий метод став провідним в обґрунтуванні й подальшому викладі вправ, спрямованих на вироблення виконавської майстерності майбутніх фахівців музичного мистецтва, використовувався в описах особливостей ладо-гармонічної будови українського фольклору, мистецької традиції одноголосної квантової системи української народної пісні.

Виклад основного матеріалу. У фаховій підготовці здобувачів вищої музичної освіти вироблення виконавської майстерності апелює насамперед до техніки володіння голосом (на рівні модуляції, темпу, інтонаційного малюнку, звуковидобування, відповідна вокально-технічна база, дихання) й інструментом, з одного боку, вияву

артистизму й емоційності у виконанні твору мистецтва, – з іншого. Техніка довершеної дикції безпосередньо пов'язана із правильністю і точністю у вимові звуків відповідно до їх артикуляційних і акустичних характеристик. У роботі зі звуками мовної системи вагомим є уведення вправ на дихання (підкреслимо, що реберно-діафрагмальне дихання є найбільш досконалим, визначає динаміку в опрацюванні звуковидобування й подолання похибок у вимові), ключичне, грудне, реберне й діафрагмальне типи дихання можуть бути допоміжними у техніці звуковидобування. За такого розгляду мистецтво творення звуку і здійснення впливу на аудиторію через естетику звуку потрактуємо через параметри виконавської майстерності, музичне мислення, здатність до перетворення у виконання твору, уміння здійснювати герменевтику тексту відповідно до жанрового уналежнення.

Процес вироблення правильної дикції здобувачів вищої музичної освіти відбувається в тісному взаємозв'язку з оволодінням технікою дихання, рекомендованими є вправи, спрямовані на роботу над диханням. Регулювання дихання потребує його затримки, регуляції сили, моделювання тембру, вияскравлення емоційного забарвлення голосу (із продуманою внутрішньою дією), позаяк у читанні художнього тексту слід застосовувати свідомо, також на рівні автоматизму прийоми дихального моделювання, що забезпечать належну культуру виконання. Зокрема, у роботі з художнім текстом виголошення фрази, значної за обсягом або тематичного вислову, що потребує декламування на затримці дихання, передавання різної емоційної напруги, що зумовлено, наприклад, окресленим сюжетом темпераментом головних героїв. Вправи, спрямовані на вироблення техніки дихання, забезпечують досягнення якості виголошених звуків.

На першому етапі рекомендовані вправи на рахунок (один – два – три; шість – дев'ять – дванадцять, коли на кожні 3 одиниці вимовляють один звук). Дихальна гімнастика є адаптованим варіантом класичної гімнастики прана, на прикладі тренування рівномірного видиху (а) уявити запалену свічку, зробити спокійний вдих носом, не піднімаючи плечей, живіт розширити; плавно й повільно дуги на уявне полум'я свічі таким способом, щоб воно відхилилося, але водночас не згасало; б) застосувати рахунок при вдихові доти, доки повітря не закінчиться; вправа сприяє виробленню вміння економно витратити повітря при декламації, співі). У відпрацюванні дикції того чи того звука доцільно добирати дидактичний мате-

ріал, який відтворює асонансні або алітераційні поєднання, що дозволить не лише досягнути правильності і чіткості у вимові, але також виробити художній смак, чуття мови.

Вправи, побудовані на дихальних ритмах, дозволяють здійснити перехід від виразного читання художніх творів до співучої вимови, оскільки спів становить більш складне навантаження, ніж видих при відпрацюванні артикуляції й акустичної реляції звуків мовної системи: а) вправа на віднайдення м'якого змикання через перехід між диханням і звуком; б) спів на одному звукові задля досягнення стабілізації на основі того чи того голосного, при приспівуванні голосного звука намагатися досягти вміння, щоб звук не тремтів наприкінці виразової музичальної фрази; в) вправа, спрямована на вироблення вміння розподілу повітря на прикладі тексту пісні, художнього (поетичного тексту), співуча вимова на одній ноті, приспівування рядка з мелодією, відпрацювання вправи на роботу живота у звуковидобуванні; г) вправа, спрямована на активізацію роботи живота через пружинистий поштовх м'язами при відпрацюванні високої ноти або стрибка угору задля убезпечення подразнення або завдання шкоди голосовим зв'язкам.

Наступний етап роботи передбачає безпосередню роботу зі словом:

- окремі вислови, скоромовки; прислів'я, побудовані на основі прийому римунання (*Був собі цебер та перецебрився, Летіла лелека, літала далеко, лишила лелеченятм ласоців лелек, Через річку, через гай ходить чапля на розмай*); виголошуються на видихові; зі зміною темпу (повільно, прискорено із перебільшенням із кожною літерою; приспівування скоромовки на одній ноті або заданій мелодії);

- строфи римованого художнього тексту; художні твори та їх уривки; інтерпретація передбачає авторське прочитання і творче втілення художньої тканини;

- слуховий аналіз через системне прослуховування творів у виконанні фахівців; аналіз похибок, допущених в авторському виконанні твору мистецтва.

Художній аспект у виробленні виконавської майстерності здобувачів вищої музичної освіти має вияв у фразуванні, інтонуванні, створенні через міміку, кінетику художнього образу, ретрансляції драматургії виконуваного музичного твору. Працюючи з текстом у музично-виконавській підготовці, майбутні фахівці через засоби логіко-емоційної виразності читання (декламування) демонструють уміння застосовувати і використовувати

паузи, залежно від їх функціональних різновидів, тривалості, функційного навантаження наголошених слів, логічних слів у фразі, мелодики (її основних тональних змін, темпу). Звернення до вправ дихальної гімнастики дозволяє досягти вправності у використанні *пауз* при затримці дихання, коли пауза не є відсутністю звуку, навпаки, стає невід'ємним складником у музичному виконанні через трансляцію емоційної думки, часовий проміжок у виконанні паузи стає виразним, навіть може бути через кінетику відтворений як логічний смисловий елемент пісенної тканини. Пауза в інтонаційному малюнку виконуваного музичного твору визначає естетику звукової тканини, репрезентує вокальне мистецтво.

У змісті музично-виконавської підготовки досягнення емоційності і виразності виконання уможливлене через модуляцію внутрішніх станів виконавця (його досвіду переконливо й упізнано передати трансльовану емоцію, закладену в тексті). У практиці оволодіння технікою акторського перевтілення важливо зацентровувати на характеристиках емоційного інтелекту, оскільки вміння відчувати психоемоційний стан головного героя / героїв, передавати сутність описуваного явища чи події через задане ставлення. Методично доцільною є вправа, спрямована на вироблення / удосконалення артистизму, сутність якої полягає у виразному читанні строфи (куплету) / співу відповідно до інтонаційно-смислового малюнка – шкалування відчуттєвого виміру (від конструктивних до деструктивних емоцій), діапазону сили звуку (до прикладу, уявне виголошення перед великою аудиторією). Рекомендованою по виконанню такої вправи є рефлексія того, як здобувач спостерігає власний поступ у віднайденні звукового балансу голосу (дикція, дихання, кінетика, тембр залежно від психоемоційного передаваного стану).

Мистецтво виконання музичного твору пов'язуємо з поняттями, які мають міждисциплінарне смислове поле. Ідеться про витлумачення *інтонаційного малюнка, мелодики* у виразному читанні, акторській декламації і музично-виконавському вимірі. Інтонаційний малюнок тексту визначений логіко-смисловими сегментами; розділовими знаками (відповідно до принципів пунктуації мовної системи), що визначають висхідний, нисхідний або нейтральний тон. Інтонаційний малюнок у музично-виконавській підготовці розуміють на рівні так званого руху голосу через поєднання точності і висоти нот (чистота інтонування визначає поріг естетики звукопису – без заниження / «під'їздів»); логічні наголоси у музичній фразі досягаються через рух дихання до головного

слова, невелике підсилення (крещендо), подальше м'яке відпускання звуку. Робота з партитурою тексту музичного твору на першому етапі опрацювання через інтонаційний малюнок дозволяє поступове перенесення природних мовленнєвих вигинів у спів.

У роботі з текстом здобувачі ознайомлюються з системою пунктуаційних знаків мовної системи, важливо усвідомити, що розділові знаки – крапка, знак питання, знак оклику – завжди відповідають паузи (зокрема – синтаксичної паузи), тоді як кома засвідчує асиметрію (до прикладу, як один мовний такт вимовляють звертання у єдності з попередніми словами; перед короткими порівняльними зворотами; повторювані слова). У музично-вокальному опрацюванні тексту кличний наголос (переважно у ліричних піснях, як-от: «Козаче», «Зоре моя», «Мамо») виголошують за технікою, відповідно до якої наголос у звертанні має бути точкою опори подиху; до прикладу, у слові «козаче» звук [а] має бути максимально вільним і відкритим, звук [ч] – через м'яке відлуння.

Логічна пауза відображає герменевтику аналізованого тексту, визначена теоретичним способом членування тексту на мовні такти. З огляду на те, що логічна пауза зумовлена насамперед конкретним змістом, смисловими акцентуаторами, доцільно працювати з рядком / строфою тексту народної пісні, висловів художньої літератури, що вимагають осмислення: а) «*Місяць на небі, зіроньки сяють*»; логічний наголос на об'єкті, місці, дії змінює динаміку фрази, варіює настрій; б) Диво дивнеє на світі з тим серцем буває! (*Т. Шевченко*); А... якщо ковалям непідковані коні сняться, значить вік свій недаром оті прожили ковалі (*Є. Летюк*); Хмара – поле стиглої пшениці (*Д. Павличко*); Почування й слово – смолоскипи (*Д. Павличко*); Попіл – крила золотої птиці (*Д. Павличко*); Я – джерело. Я рвуся з надр землі, безмежний світ у крапельці малій (*О. Омельченко*); Сьгодні ранок – мов служба Божа (*Ю. Дараган*).

Логічні паузи відтворюють причинно-наслідкові взаємозалежності, закономірності, зацентровує на осмисленні, пов'язані безпосередньо зі смисловим зв'язком слів, які актуалізують значення, психологічні паузи апелюють до чуттєвої природи при аналізові твору, можуть як збігатися з логічними паузами (тривають більш подовжено), так і варіювати інтонаційний малюнок, потребують відтворення через фізичний апарат внутрішній емоційний імпульс при виголошенні / співучій вимові. Психологічна пауза спрямовує увагу, затримує увагу аудиторії на змісті фрагменту, викликаючи певні настрої, ставлення або наслідуючи сугестійно

настрої, актуалізовані виконавцем. Психологічна пауза є виявом психотехніки виконавця, дозволяє розкрити образ пісні через прийоми внутрішньої акторської гри (Фоломєєва, 2021 : 104–105). Дія психологічної паузи (настороженості, відшукування відповіді, занепокоєння, емоційної насаги, умовчування, роздумів, стримування почуттєвих реакцій, спонування, заклику тощо) рекомендовано опрацьовувати тексти народних пісень жанрового уналежнення, що дозволить окреслити особливості вокальної техніки.

Узаємозв'язок виразності й мелодики мовлення, на подальших етапах у виробленні співучої вимови, полягає у вмінні моделювати голос через його зміни (мелодика інтонаційно відтворює логічний і психологічний зміст), як-от: підвищення й пониження (висхідний і нисхідний тони), силу і тривалість звучання, що окреслює вправність у застосуванні пауз, що вказують на зупинки у вимові, зумовлені змістовим навантаженням фрази, паузи, актуалізовані на логічних наголосах. Мелодика з опертям на інтонаційну структуру речення має вияв у видозмінах фізичних показників.

Мелодика у співучому виконанні також безпосередньо пов'язана з осмисленням поняття розміру (зокрема, хорею та ямбу) у віршованому аналізі тексту народної пісні і ролі в гармонізації, інтонаційної, ладогармонічної і метро-ритмічної будови українського фольклору, тенденцію до типової

квадратності українських пісень і варіативність як особливість української пісенної творчості.

З огляду на те, що українська народна пісня заснована на одноголосній октавній системі, рекомендовано на етапі вироблення вправності у співучій вимові звертати увагу на основні види мінорного ладу (гармонійний мінор, мелодичний мінор із підвищеним IV ст.; лад, що дорівнює гармонійному мінору) (Белікова, 2008 : 50–51). Вагомою є аксіологічна позиція того, що теорія музичної творчості українського народу має засадами багатоголосся, ладо-гармонічну будову.

Висновки. Вироблення виконавської майстерності здобувачів вищої музичної освіти передбачає оволодіння знаннями про акустичні характеристики звуків мовної системи, особливості їх вимови у мовленнєвому потоці, артикуляційних особливостей. Співуча вимова охоплює вправність орфоепічну, вправність декламації тексту (на основі інтонаційного малюнку, пауз, мелодики, ладо-ритмічної будови пісенного тексту зокрема). Система вправ, спрямованих на вироблення правильної дикції і співучої вимови, апелює також до дихальних завдань, що дозволяє досягти значних успіхів у мистецькому виконанні пісенного твору. Мистецтво декламації пісенного твору, поступ в опрацюванні ладо-ритмічної будови тексту сприяють оволодінню мистецтва відтворення художньо-музичного образу у пісенній царині через співучу вимову.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонюк В. Українська вокальна школа: етнокультурологічний аспект : монографія. Київ : Українська ідея, 2001. 144 с.
2. Базиликот Б. О. Орфоепія в співі : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001. 126 с.
3. Белікова В. В. Історія української музики : Творча діяльність видатних музикантів України кінця XIX – другої половини XX століть : навч. посіб. Київ : МОНУ ; Кривий Ріг : Видавничий дім, 2008, 2008. 232 с.
4. Бондар О. І., Карпенко Ю. О., Микитин-Дружинець М. Л. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : навч. посіб. Київ: Академія, 2006. 368 с.
5. Голос людини та вокальна робота з ним : монографія / [Г. Є. Стасько, О. Д. Шуляр, М. Ю. Сливоцький та ін.]. Івано-Франківськ : Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. 336 с.
6. Климова К. Я. Основи культури і техніки мовлення : навч. посіб. Київ : Ліра, 2007. 240 с.
7. Потапчук Тетяна, Онищук Володимир, Анненкова Наталія. Виконавська майстерність у творчому розвитку здобувачів музичної освіти. Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Педагогічні науки: зб. наук. пр. Київ. 2023. № 3(56). С. 22-27. DOI: <https://doi.org/10.32689/maup.ped.2023.3.4>
8. Фоломєєва Н. А. Виконавська майстерність естрадного співака : навчально-методичний посібник. Суми : ФОП Цьома С. П., 2021. 169 с.

REFERENCES

1. Antoniuk V. (2001) *Ukrainska vokalna shkola: etnokulturolohichnyi aspekt*. [Ukrainian vocal school: ethnocultural aspect]: monohrafiia, Kyiv: Ukrainska ideia. 144. [in Ukrainian].
2. Bazylykut B. O. (2001) *Orfoepiia v spivi*. [Orthoepy in singing]: navch. posib. dlia stud. vysh. navch. zakl., Lviv: Vydavnychy tsestr LNU imeni Ivana Franka. 126. [in Ukrainian].

3. Bielikova V. V. (2008) Istoriiia ukrayinskoyi muzyky : Tvorchа diialnist vydatnykh muzykantiv Ukrayiny kintsia XIX – druhoi polovyny XX stolit. [Ukrainian Musicians of the Late 19th – Second Half of the 20th Centuries]: navch. posib., Kyiv: MONU ; Kryvyi Rih: Vydavnychi dim. 232. [in Ukrainian].
4. Bondar O. I., Karpenko Yu. O., Mykityn-Druzhynets M. L. (2006) Suchasna ukrainska mova: Fonetyka. Fonolohiia. Orfoepiia. Hrafika. Orfohrafiiia. Leksykologhiia. Leksykohrafiiia. [Modern Ukrainian Language: Phonetics. Phonology. Orthoepy. Graphics. Orthography. Lexicology. Lexicography]: navch. posibn., Kyiv: Akademiia. 368. [in Ukrainian].
5. Holos liudyny ta vokalna robota z nym (2010) / [H. Ye. Stasko, O. D. Shuliar, M. Yu. Slyvotskyi ta in.]. [The human voice and vocal work with it]: monohrafiiia, Ivano-Frankivsk: Vydavnytstvo Prykarpatskoho natsionalnoho universytetu imeni Vasylia Stefanyka. 336. [in Ukrainian].
6. Klymova, K. Ya. (2007) Osnovy kultury i tekhniky movlennia. [Fundamentals of culture and speech techniques]: navch. posib., Kyiv: Lira. 240. [in Ukrainian].
7. Potapchuk Tetiana, Onyshchuk Volodymyr, Annenkova Nataliia (2023). Vykonavska maisternist u tvorchoму rozvytku zdobuvachiv muzychnoi osvity. [Performing skills in the creative development of students of musical education]. Naukovi pratsi Mizhrehionalnoyi Akademiyi upravlinnya personalom. Pedahohichni nauky: zb. nauk. pr., Kyiv, 3(56). 22-27. [in Ukrainian].
8. Folomicieva N. A. (2021) Vykonavska maisternist estradnoho spivaka [Performing skills of a pop singer]: navchalno-metodychnyi posibnyk, Sumy: FOP Tsoma S. P. 169. [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 30.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.05.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

